

Základní pravidla typografie

Jak zformátovat
text na počítači...

Obsah prezentace

- termín typografie
- uvozovky, závorky, procenta, časové údaje, tečky, čárky, řádky, odstavce, druhy písma
- Vy, Vám, Tobě, Ti
- zkratky, tři tečky, spojovník, pomlčka
- zdůraznění, seznam, rejstříky, stupně
- opakování

Co je to typografie?

- Z lat. *typus* = znak, vzor; *grafó* = píši.
- Nauka o tom, jak má vypadat správně upravený text:
 - snadná orientace
 - dobrá čitelnost
 - estetické působení
- V minulosti – klasické umělecké řemeslo – knihtisk (od roku 1440).
- Dnes – počítače = píše a tiskne kdokoli.

Proč typografie?

- Většina textů je na počítači.
- Texty čte hodně lidí.
- Záleží na tom, abychom psali bez chyb.
- Je součástí kvalitního psaného projevu.
- Čtenáři Vaši snahu ocení.
- Většina pravidel je jednoduchá a logická.

Uvozovky, závorky

- Speciální znak, ne dvojitá čárka.
- Bez mezer, přímo ke konkrétnímu textu.
- Nejdříve dole, pak nahoře.

Správné uvozovky: „slovo“ | ‚slovo‘ | »slovo«

Chybné uvozovky: “slovo” | "slovo" | „slovo” apod.

Procento a procentní

- Záleží na tom, zda před znak % napíšu mezeru, nebo ne:
 - 20 % znamená „20 procent“
 - 20% znamená „dvacetiprocentní“

Lihovina má obvykle kolem 40 % alkoholu.
Kupř. absint je ale bezmála 80%.

Časové údaje

- Hodiny a minuty oddělujeme tečkou.
- Minuty a sekundy oddělujeme dvojtečkou.
- V datu se za čísla píše tečka a mezera:
 - 26. 5. 2008
 - 16. ledna 2002
 - Praha 1. března 2001

Do práce jsem dnes (20. 5. 2007) kolem 9.15 ráno dorazil na kole v čase 0:28,36, což je rekord.

Tečky, čárky...

- Tečky, čárky, vykřičníky, otazníky, dvojtečky a středníky píšeme hned za slovo, bez mezer.
- Text v závorkách od nich není oddělen mezerou, závorky však od okolního textu odděleny jsou.
- Dvě tečky na konci věty: „Na internetu lze zakoupit nejrůznější zboží (knihy, CD, zájezdy apod.).“

Uvozovky

- Uvozovky jsou z obou stran „obaleny“ mezerami.
- Vyjma případů, kdy za nimi stojí přímo interpunkční znaménko:
 - Tichý hlásek pronesl: „Co by se asi tak stalo, kdybych zatáhl za tento provázek?“
 - „Šklebí se vážně divně,“ mistr Leonardo odložil štětec a znechuceně odešel.
 - „Tak se mi zdá,“ namítl Pepík nesměle, „že mi chybí polovina hlavy.“

Řádkování odstavce

- Pro lepší přehlednost nastavte větší řádkování mezi jednotlivými řádky v odstavci.
- Pro oddělení dvou odstavců použijte alespoň dvojitou mezeru.

Píšu-li pro internet, musím myslet na to, aby se mé texty dobře četly. Pakliže bych použil malého meziřádkového prokladu, obvyklého u tiskovin, po chvíli by mě začaly bolet oči. Viz příklad vpravo.

Sice se mi na stránku či odstavec vejde více textu, ale čtenář bude muset mít značnou motivaci text dočíst až do konce. Proto volte volnější meziřádkový proklad, přibližně tak, jak vidíte na příkladu vlevo. Čtenáři Vám budou vděční.

Druhy písma

- Nepoužívejte v rámci jednoho dokumentu více druhů písma.
- Využijte předdefinované styly.

Druhy písma - špatně

Toto je příklad špatného stylování textu:

Levné housky

U nás koupíte jen ty nejpropečenější!

Také jste zklamaní velikostí a nedopečeností housek?

TAK S TÍM JE KONEC!!!

My totiž RUČÍME ZA KVALITU NAŠEHO PEČIVA

Druhy písma - dobře

Toto je příklad lepšího stylování textu:

Levné housky

U nás koupíte jen ty nejpropečenější!

Také jste zklamáni velikostí a nedopečeností housek?

Tak s tím je konec!

My totiž ručíme za kvalitu našeho pečiva.

Vy, Vám, Ty, Tobě, Ti...

- Podle Pravidel českého pravopisu – velké písmeno = vyjádření úcty.
- Použití malého písmene = soukromý, důvěrný charakter.
- Použití velkého nebo malého písmene vždy záleží na autorovi, zda chce vyjádřit zdvořilost, solidnost, formálnost...

Zkratky

- Používáme jen všeobecně známé zkratky.
- Méně známé zkratky vždy rozepisujeme.
- Většinou je zkratka ukončena tečkou, která se píše těsně za samotnou zkratkou.
- Zkratky politických stran se píší bez tečky.
- „Viz“ není zkratka, ale rozkazovací způsob slovesa „vidět“.

Zkratky

- Za zkratkami, které se tvoří začátkem slova, se píše tečka:
 - **p.** (pan, pánové), **popř.** (popřípadě), **r.** (rok).
- Jestliže se slovo krátí začátkem a koncem, tečka za zkratku nepatří:
 - **fa** (firma), **pí** (paní), **cca** (circa).
- Uvnitř zkratek dvou nebo více slov náleží za každou tečku mezera:
 - **a. s.** (akciová společnost), **t. r.** (tohoto roku), **v. r.** (vlastní rukou).

Zkratky

- Zápis zkratk společnosti píšeme stejně jako jiné zkratky, tedy s mezerami za tečkami.
- Zkratky jsou ve větě přístavkem, proto se musí oddělit čárkami z obou stran:
 - Symbio, s. r. o., patří k dobrým firmám.
 - Bavili jsme se o firmě Unipetrol, a. s.

Tři tečky

- Nahrazují neúplný text, nedokončenou větu, nevyslovenou myšlenku.
- Píšeme je bez mezery hned na konec věty.
- Nepíše se jako třikrát tečka.
- Za tři tečky už „poslední“ tečka nepatří.

Spojovník

- Spojovník (-) najdeme na klávese s otazníkem, není oddělen mezerou.
- Používáme ho ke spojování slov:
 - česko-anglický slovník,
 - Praha 7-Letná,
 - propan-butan,
 - Praha-Východ,
 - Frýdek-Místek,
 - literárně-hudební obor,
 - Obchod bude uzavřen 11.–18. června 2000.

Spojovník – další příklady použití

- Joliot-Curie
- Rimskij-Korsakov
- Frýdek-Místek
- Ostrava-Poruba
- Ostrava-město
- ping-pong
- moucha tse-tse
- labsko-oderský
- víš-li, mohl-li bys, ne-li

Pomlčka

- Naznačuje přestávku v řeči nebo výrazně odděluje od sebe části věty.
- Významově je rovna čárce.
- Nesprávné je její použití jako znaménko „minus“.
 - Hory a oceán – to jsou dva živly.
 - Slova povzbuzují – příklady táhnou.

Zdůraznění slov

- Použijte tučné písmo nebo kurzivu.
- Nepoužívejte tučnou kurzivu a podtržené písmo.

Příklad násilného vyznačování v textu:

S příchodem **fenoménu Web 2.0** se stále častěji **internetové služby** snaží o větší zapojení svých návštěvníků „do hry“. Vzniká **velké množství** nových prezentací, které **plně stojí** na aktivitě uživatelů.

Příklad decentnějšího vyznačování v textu:

S příchodem *fenoménu Web 2.0* se stále častěji *internetové služby* snaží o větší zapojení svých návštěvníků „do hry“. Vzniká **velké množství** nových prezentací, které *plně stojí* na aktivitě uživatelů.

Seznamy, rejstříky

- Vždy dodržujeme vztah mezi velkým a malým písmenem, mezi interpunkčními znaménky.

Příklad 1

- Leden,
- únor,
- březen,
- duben.

Příklad 2

První čtyři měsíce v roce:

- leden,
- únor,
- březen,
- duben

Příklad 3

- SYMBIO je nejlepší, protože má skvělý tým.
- Vytváří špičkový kód zabalený ve výjimečné grafice a podpořený výkonnými aplikacemi.
- Působí na trhu již od roku 1999.

Stupně, matematická znaménka

- Znak „°“ píšeme kombinací Alt+0176.
- Stupně se píší s mezerou k číslu a bez mezery ke značce „C“:
 - -5 °,
 - 10 °C,
 - 99,9 °F,
 - 20° mráz (výjimka).
- Matematická znaménka píšeme s mezerami.

Stupně

V mrazničkách je obvykle až $-18\text{ }^{\circ}\text{C}$ (minus 18 stupňů)

V létě se teploty vyšplhají až na tropických $35\text{ }^{\circ}\text{C}$
(třicet pět stupňů Celsia)

Shora jsme ho kryli palbou pod úhlem cca 45 ° (45 stupňů)

Mapa k pokladu nám odhalila jeho souřadnice: $35^{\circ}01'10''$
(35 stupňů 1 minuta 10 vteřin)

Různé

- Následuje-li více interpunkčních znamének za sebou, patří mezera za poslední z nich:
 - Kosmas, spol. s r. o., tel.: 214 254 255
- Tečka za zkratkou na konci věty má zároveň platnost tečky za větou:
 - Inzertní rubriky se týkají výměny bytů, nabídky služeb apod.

Opakování

- Z jakého jazyka pochází a co znamená slovo typografie?
- *Typus* = znak, vzor; *grafó* = píši.
- Kde má být první uvozovka: dole, nebo nahoře?
- Dole, např. „slovo“.
- Je tento zápis dobře? 24.12.2009
- Ne, za číslem a tečkou musí být mezera: 24. 12. 2009.

Opakování

- Má být před otazníkem na konci věty mezera?
- Ne, otazník, vykřičník ad. = hned za slovo.
- Co znamená slovo „viz“?
- Rozkazovací způsob slovesa vidět, tedy bez tečky.
- Píše se za „třemi tečkami“ ještě závěrečná tečka?
- Ne

Opakování

- Co je na tomto zápisu špatně:
česko – anglický slovník?
- Špatně je použita pomlčka, správně má být spojovník, tedy bez mezer mezi slovy:
česko-anglický slovník.
- Jak zformátuji slova, která chci zdůraznit?
- Např. použitím tučného písma nebo kurzivou. Ne tučnou kurzivou, ne podtržením.

Konec prezentace

Zdroje:

- http://ivt.gymnachod.cz/materialy/office/apswnapc_pocitacova_typografie.pdf
- <http://interval.cz/clanky/webdesignerovy-poznamky-z-typografie/>
- <http://interval.cz/serialy/hrichy-pro-sileneho-korektora/>
- <http://www.symbio.cz/clanky/zaklady-typografie-pro-web-dili.html>
- <http://www.symbio.cz/clanky/zaklady-typografie-pro-web-dilii.html>
- <http://www.gym669ova.cz/vyuka/>